

Veranderkracht

We zijn net begonnen.

De echte veranderingen moeten nog komen.

Jos van der Lans

DIVOSA – najaarscongres

Zwolle – 26 november 2015

[@josvanderlans](https://twitter.com/josvanderlans)

Decentrale staat?

*De grootste vijand van de
decentralisaties is
(het blijven opkijken naar)*

Den Haag

(We zijn gevangen door de verkeerde blik.)

Decentrale staat

- Raamregelgeving
- Vrijheid in de uitvoering
- Lokale beslissingsbevoegdheden
- Vermogen tot loslaten
- Accepteren van variatie en diversiteit

Decentrale staat

7-Brievenbussen, Kafka en sociale wijkteams

JOS VAN DER LANS, PIETER HILHORST 26 AUGUSTUS 2015

Het werk van de sociale wijkteams begint in de brievenbussen van mensen in de buurt. Aflevering 7: wat betekent eigen kracht nog als je de stroom informatie nauwelijks kunt doorgronden? Wordt het niet tijd dat UWV, belastingdienst, CJIB, zorgverzekeraars mee gaan kantelen?

De vrouw legt een blauwe enveloppe op de balie van het buurtservicecentrum in de Utrechtse wijk Kanaleneiland. Ongeopend. Zij heeft een angstige blik in haar ogen. De medewerker van het buurtteam ziet het en zegt: 'Ja maar, u heeft hem nog niet eens open gemaakt.' En hij schuift de brief weer terug in de richting van de vrouw. 'Kan niet lezen', zegt de vrouw. Haar hoofddoek en haar wat schuchtere pose hebben over haar Marokkaanse achtergrond weinig twijfel gelaten. Ze pakt de enveloppe, scheurt hem open en schuift hem weer over de balie naar de medewerker.

'Kan uw man de brief niet lezen?', vraagt deze, indachtig het principe dat in de moderne dienstverlening de eigen kracht van mensen toch vooral voorop moet gaan. Hij schuift de enveloppe weer in haar richting.

De vrouw schudt nee. 'Geen man', zegt ze en duwt het blauwe papier weer over de balie.

'Ook geen kinderen of burens?', vraagt de medewerker.

'Nee.' De vrouw slaat haar ogen angstig neer.

De medewerker pakt de enveloppe en haalt de brief er uit.

'Ik heb goed nieuws voor u', zegt hij opgelucht, 'U krijgt geld terug van de belasting: 254 euro' – en hij geeft de brief met vrolijke glimlach terug. Zo vaak komt het aan deze balie niet voor dat je goed nieuws kunt brengen.

NABIJ IS BETER. DECENTRAAL DENKEN EN DOEN

In samenwerking met KING (Kwaliteits Instituut Nederlandse Gemeenten) en de VNG halen Pieter Hilhorst en Jos van der Lans verhalen en ervaringen op over de vraag of de decentralisaties op de werkvloeren van de samenleving daadwerkelijk de vernieuwing op gang brengen die ze hebben beloofd. Elke twee weken rapporteren zij daarover op socialelvraagstukken.nl en nodigen zij mensen uit om mee te denken.

13-De Participatiewet is schijn-decentralisatie, pleidooi voor bestuurlijke ongehoorzaamheid

PIETER HILHORST, JOS VAN DER LANS 20 NOVEMBER 2015

Veel ambtenaren van sociale diensten zijn bang voor de lange arm van Den Haag. Daardoor wint de angst voor de Rijksaccountantsdienst het van de noodzaak om doeltreffend maatwerk te leveren. Volgens Pieter Hilhorst en Jos van der Lans is het tijd voor bestuurlijke ongehoorzaamheid.

Als iets maar vaak genoeg wordt gezegd, krijgt het vanzelf zo'n vertrouwde klank dat denkt dat het waar is. En wij hebben ons er ook schuldig aan gemaakt. We hebben stukken geschreven, waarbij we consequent spraken over drie decentralisaties: de overdracht van de jeugdzorg naar de gemeente, de overheveling van delen van de AWBZ-zorg naar gemeenten en de Participatiewet. Maar dat klopt helemaal niet, want met die derde decentralisatie is iets geks aan de hand. Dat is namelijk helemaal geen decentralisatie.

'operational excellence' versus 'consumer intimacy'
bulk performance versus maatwerk op casuïstiek

Decentrale staat

- De cultuur van één rapportcijfer
- De zoektocht naar één politiek schuldige
- Omgaan met en leren van diversiteit

Enorme troepenverplaatsing

- Angstvallige instituties / aanbieders
- Zoekende professionals
- Sturende ambtenaren – lokale ministeries
- Gissende burgers

Disclaimer

Spreker is niet aansprakelijk voor de gevolgen van de daden van mensen die zijn uitspraken als waarheden hebben opgevat en niet begrepen hebben dat zonder lokale contexten er geen waarheden meer bestaan.

icht, #eigenkracht,
ld, #integrale-
g, werk en jeugd
t waren al een
e vrijwel zonder
sociaal domein,
vernieuwing van
ing van de titel:

en ambassadeurs
s verloopt
o zoek naar
uit een soort
end jaar op de
an naar verhalen
ties waarmaken.

NABIJ IS BETER

ESSAYS OVER DE BELOFTEN VAN DE 3 DECENTRALISATIES

PIETER HILHORST EN JOS VAN DER LANS

Beloften van de decentralisaties

1. De decentralisaties willen van een anonieme verzorgingsstaat een herkenbare verzorgingsstad maken, die gebaseerd is op de organisatie van nabijheid met het primaat op de wijk.
2. De decentralisaties hebben integraal werken als vertrekpunt. Het gaat niet langer om de formats van instituties, maar om het primaat van de oplossing.
3. De decentralisaties bevorderen snelle, heldere en zo nodig onorthodoxe oplossingen en hebben daardoor ten principale een anti-bureaucratische signatuur.
4. De decentralisaties beogen de rol van burgers te veranderen: ze zijn niet langer klanten van voorzieningen, maar eigenaren van (onderdelen van) de publieke zaak. Hun positie in de besluitvorming over zorg- en dienstverlening verandert van consument tot producent, van passief naar actief.
5. De decentralisaties geven vorm aan andersoortige horizontale en gelijkwaardiger verhoudingen tussen professionals en burgers/amateurs (sociale netwerken, informele zorg).
6. De decentralisaties bieden meer ruimte aan professionals en bevrijden deze van al te strakke protocollen en gedetailleerde verantwoordingsregimes.
7. De decentralisaties doorbreken de verkokering en het daarbij opknippen van problemen in door specialisten behandelbare deelproblemen. Ze maken meer ruimte voor een generalistische werkwijze.
8. De decentralisaties zorgen ervoor dat het accent, zowel in de organisatie van dienstverlening als in het professionele handelingsrepertoire, nadrukkelijk op preventie komt te liggen.
9. De decentralisaties bewerkstelligen dat de economie van de publieke sector wordt omgedraaid: preventie loont en er komen integrale kosten-baten analyses. Echt integraal werken verbetert zo de dienstverlening, zet het mes in de verkokering waardoor het goedkoper kan worden (in die volgorde).
10. De decentralisaties zijn erop gericht de leefwereld van burgers te bevrijden van het juk van de systeemwereld, waardoor de krachten van de samenleving zich optimaal kunnen ontwikkelen. Overzichtelijkheid en kleinschaligheid (de menselijke maat) zijn daarvoor nieuwe ijkpunten. Het doet daarin denken aan de oude slogan van Philips: *sense and simplicity*. Het is het primaat van het gezond verstand.

Uit: Pieter Hilhorst & Jos van der Lans. *Nabij is beter. De beloften van de 3 decentralisaties*. Uitgave VNG/KING, januari 2015.

2014: Divosa / Movisie

WERK EN INKOMEN KRIJGEN ROL IN MEESTE SOCIALE WIJKTEAMS

Werk en inkomen in sociale (wijk)teams

- > 55% van de sociale (wijk)teams heeft taken voor werk en inkomen in het pakket, vooral:
 - inkomensondersteuning
 - participatie/zorg
 - schuldhelpverlening/budgetbegeleiding
 - inkomensvoorziening

TRENDS

Wat gebeurt er? (trends)	Wat is de bedoeling?
Professionele hergroepering in wijken (Sociale) wijkteam	Verankering in gebieden Verbinding met burgerkracht(en)
Zorg-(sociaal)-professionals voorop	Integraal werken (alle levensdomeinen)
Transitie binnen sectoren (Jeugd, WMO, P-wet)	Ontkokering
Individueel ondersteunen	Netwerk ondersteunen
Sociale diensten / DWI op eigen houtje	Interactieve verbinding met (sociale) zorg
Generalist als professionele verplichting	Samenbrengen deskundigheden & kennis Generalist voor burgers, specialist in team
Moeizame verhouding generalist/specialist Onwennigheid wijkteams / GGZ / huisarts	Korte lijnen, consultatie Shared care
Wijkteams doen alles / vollopen caseload	Onderscheid tussen bulk en maatwerk Ruimte om te innoveren
Inkoop bepaalt inzet	Maatwerk krijgt financiering
Kostenbeheersing	Kostenbewustzijn
OP ORDE KRIJGEN & STABILISEREN	DOORONTWIKKELEN & INNOVEREN

Participeren & wijkteams

Erik Gerritsen:

‘Nogal eens is de beste
Jeugdzorg-interventie iemand
aan de slag helpen, iemand
een betekenisvolle plek
geven.’

zorg
ondersteuning
ontmoetingsplekken
burgerschap
wederkerigheid
participatiesamenleving
publieke_voorzieningen
sociale_netwerken
informele_zorg
wijkteams
verenigingen
community
uitkeringen

WIJKEN ZIJN LABORATORIA OM DIT MET ELKAAR TE VERBINDEN

Conditie: rijk

- Autonomie vergroten van gemeenten (kostendelersnorm, bijzondere bijstand)
- Invoering gemeentelijk schadeprincipe (als de maatschappelijke kosten voor gemeenten aantoonbaar hoger zijn dan de baten van het rijk mogen gemeenten de afhandelingsverantwoordelijkheid overnemen (CJIB, toeslagen, fraudeafhandeling, et cetera)

Conditie: gemeenten

- Sturen op integraliteit & samenwerking
- Innovatie-agenda & experimenteren
- Ontkokeren, tot in de financiering (populatiegebonden, gebiedsgebonden financieringsvormen ontwikkelen)
- Diensten bewegen mee in de transformatie.

Slim leren van elkaar

(en van kleine en middelgrote gemeenten)

Schuldenaanpak als testcase

- 70 / 80% van werkzaamheden SWT gaat over financiële problemen en schulden. (Ontlasting)
- Maatschappelijke kosten zijn hoog. (Besparing)
- Tegenstrijdige regelregimes (Integraliteit, ontkoking)
- Nieuwe vormen van vereffening (wederkerigheid, maatschappelijke prestaties)

Gericht doel armoedebeleid

Verhalen vertellen

- Onderdeel sociale wijkteams. Hoe gaat dat?
- Effectieve samenwerking DWI / zorg?
- Hoe korte lijnen georganiseerd?
- Wederkerigheid, uitkeringen, vrijwilligerswerk, buurtparticipatie?

12 – De scepsis voorbij

PIETER HILHORST, JOS VAN DER LANS 5 NOVEMBER 2015 DOSSIER NATIONAAL LABORATORIUM 6 NOVEMBER

Pieter Hilhorst en Jos van der Lans. Pas dan kan je die vragen serieus beantwoorden.

Vaak onuitgesproken huist er in menig stadhuis een diepgewortelde scepsis. Willen burgers dit allemaal wel? Kunnen ze het wel aan? Het gesprek daarover verzandt nogal eens in een loopgravengevecht tussen optimisten en ongelovigen. Maak het praktisch, adviseren

Dossier

Lees verder

TEVENS GEMEENTEBELEID, ZELFORGANISATIE 2 REACTIES

11 – Voedingsbodem participatiesamenleving is dor en droog

PIETER HILHORST, JOS VAN DER LANS 23 OKTOBER 2015 DOSSIER NATIONAAL LABORATORIUM 6 NOVEMBER

Als we de informele zorg echt een volwaardige positie willen geven, moeten we serieus nagaan welke sociale infrastructuur daarvoor nodig is. Dat gebeurt nu te weinig, menen Jos van der Lans en Pieter Hilhorst. De discussie blijft steken in een meer/minder-debat.

Dossier

Lees verder

TEVENS PUBLIEK MANAGEMENT, ZELFORGANISATIE 4 REACTIES

10 – Ervaringsdeskundigen zijn antiserum voor fictief beleid

PIETER HILHORST, JOS VAN DER LANS 9 OKTOBER 2015

Nationaal Laboratorium 6 november jl.

LEES VERDER

Nabij is beter

Decentraal denken en doen

Pieter Hilhorst en Jos van der Lans berichten in samenwerking met KING/VNG tweewekelijks over de alledaagse praktijk van de decentralisaties.

Columns

Zeg het

MEER COLUMNS

Interviews

Energieke vrouwen in Amsterdam Zuidoost: aan een schouderklopje hebben ze meestal genoeg

MEER INTERVIEWS

A man with short dark hair, wearing a red jacket and a headset, is shown in a close-up. He has a wide, enthusiastic smile and is pointing his right index finger towards the viewer. A large white speech bubble is positioned to his left, containing Dutch text. The background is solid black.

**Goed om
te horen
Ik neem
dit zeker
mee!!**